

О. В. Баулін
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри нагляду за додержанням законів
при проведенні досудового розслідування

Національна академія прокуратури України

ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗРАЗКІВ ОСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

У статті на підставі аналізу вимог чинного кримінально-процесуального законодавства України щодо отримання зразків для експертизи та відповідних положень теорії кримінального процесу, розкрито сутність біологічних зразків особи і процесуальні особливості їх отримання для проведення експертизи на стадії досудового розслідування.

В сучасному досудовому розслідуванні призначення експертиз для розв'язання ідентифікаційних завдань є досить поширеним. Ефективне проведення експертиз такого характеру передбачає їх забезпечення якісними зразками різних об'єктів, що залежно від особливостей злочину і конкретної слідчої ситуації, стають предметом порівняльних досліджень.

На сьогодні отримання зразків для експертизи більшість провідних українських науковців слушно розглядає в структурі такої слідчої (розшукової) дії як проведення експертизи [1, с. 224; 2, с. 365]. У той же час окрема регламентація їх отримання у ст. 245 Кримінального процесуального кодексу (далі — КПК) України 2012 року [3], вказує на певну відокремленість від експертизи і самостійність як окремої кримінально-процесуальної дії. В спеціальній літературі йдеться про проблеми у нормативно-правовому забезпеченні отримання зразків для експертизи та застосуванні цієї дії в слідчій практиці. Одні автори відзначають, що повною мірою виконати вказані у ст. 245 КПК приписи вкрай складно [4, с. 78]. Інші — що, не вирішено питання отримання зразків голосу, почерку, оскільки у даній статті встановлені правила відібрання тільки зразків з речей і документів та біологічних зразків, до яких наведені об'єкти не належать [5, с. 64].

Проте, проблеми іноді не стільки обумовлені юридичною технікою нормативного матеріалу, як недоліками у їх застосуванні через недостатність знань про прийоми і способи тлумачення норм кримінально-процесуального права та правила системного їх використання. Справа у тому, що з розвалом СРСР у спадок Україні досталася радянська правова доктрина, з характерним для неї високим рівнем юридичної техніки нормативно-правових актів і домінацію буквального (лексико-граматичного) тлумачення їх положень в практичній юриспруденції. При цьому, підзаконні акти нерідко так деталізували і перекручували положення закону, що останні взагалі втрачали свою дієвість, наслідком чого стало для учасників правовідносин звичним не звертати увагу на норми Конституції, на закріплені в КПК норми-завдання і норми-принципи, бо не вони були визначальними. Про дух закону дискутували теоретики, на практиці про його існування згадували лише в окремих випадках, як правило, з підказки політичних вождів або вказівки керівництва. Це і треба було законодавцю радянської держави, з властивими їй ознаками тоталітаризму: спустити план дій, задекларувавши спрямування його на високі соціальні стандарти, і вимагати точного виконання лише їх алгоритму, з оцінюванням результативності за критеріями, далекими від безпосереднього зв'язку з цими стандартами.

Сучасне становище в кримінальній юстиції пострадянсько-го простору якраз обумовлено її доволі тяжкою минулою спадщиною — психологією зневажливого відношення до права і закону та звичкою слідувати не правовим принципам, а вказівкам «владу імущим» [6, с. 375].

Зовсім інша ситуація у Німеччині, Франції та інших західноєвропейських країнах, в КПК яких немає задекларованих завдань і переліків принципів процесу, але вони практично реалізуються краще, ніж в Україні, про що свідчить дані про кількість звернень до Європейського суду з прав людини та наслідки їх розгляду, про стан злочинності і боротьби з нею. При цьому, в КПК кожної держави можна знайти правові прогалини і колізії. Але в їх системі юстиції створені традиції реалізовувати положення закону та закріплених у ньому повноважень, дій, засобів, форм тощо у відповідності до їх призначення. На це орієнтується уся система підготовки юристів і судова практика. Звичним є негативне ставлення до спроб правоохоронців пояснювати низькі результати своєї роботи (маніпуляції зі статистикою там мінімізовані через її формування на виконання вироків

суду) у протидії злочинності недовіками закону, бо все в законі передбачити неможливо, а вони уповноважені застосувати його у найкращий спосіб, розуміючи унікальність і неповторність ситуації, яка складається при розслідуванні кожного злочину. І без вміння системного тлумачення положень закону у складних ситуаціях не обійтися. Зрозуміло, що якісна нормативна техніка — запорука ефективності закону, але досконалості не має меж і закон з його «плоским» текстом проектується на потреби сьогодення, реальні ж суспільні відносини є «трьохмірним простором» і змінюються більш динамічно, ніж можна було очікувати законодавцю при прийнятті закону. Ніж постійно змінювати і доповнювати закон, краще навчити юристів мистецтву справедливо застосовувати його положення у конкретній ситуації, що виникла на практиці. Важливу роль тут відіграє доктринальне тлумачення та судова практика, сприйнята міжнародними судовими інституціями.

Що стосується ст. 245 КПК України, яка регулює отримання зразків для експертизи, то вона встановлює, що відбирання біологічних зразків у особи здійснюється за правилами проведення освідування, а відібрання зразків з речей і документів — згідно положень про тимчасовий доступ до речей і документів. При цьому, у разі відмови особи надати біологічні зразки слідчій суддзі за клопотанням сторони, яке подається і розглядається в суді згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів, має право дозволити слідчому, прокурору (або зобов'язати їх, якщо клопотання було подано захистом) здійснити відбирання біологічних зразків примусово.

Оскільки порядок проведення освідування як слідчої (розшукової) дії, що проводиться на підставі постанови прокурора, суттєво відрізняється від тимчасового доступу до речей і документів, застосування якого у досудовому розслідуванні, як заходу забезпечення кримінального провадження, є можливим лише за ухвалою слідчого судді, постановленої внаслідок розгляду у судовому засіданні відповідного клопотання сторони, то для забезпечення законності в діяльності органів кримінальної юстиції і належного проведення судових експертиз важливо сформулювати правильне і однакове розуміння професійними учасниками кримінального провадження сутності отримання біологічних зразків у особи під час досудового розслідування. Помилки ж у цьому спричиняють порушення права особи на повагу до її гідності, та норм ст. 28 Конституції України [7], ст. 11, ч. 4 ст.ст. 240 і 241 КПК, які забороняють правоохоронцям діяти у спо-

сіб, що принижує честь і гідність особи, що само собою є неприпустимим. Саме вирішення цих актуальних питань на доктринальному рівні є завданням цієї наукової статті.

Відзначимо, що відібрання зразків для досліджень у вітчизняному кримінальному процесі давно регулюється законом. Ще ст. 374 Статуту кримінального судочинства 1864 року встановила, що предмети, які підлягають хімічному або мікроскопічному дослідженню, беруться лише у необхідній для дослідження кількості [8 с. 158]. І хоч КПК УСРР 1922 року [9] і 1927 року [10] про такі зразки не згадували, вони відбиралися під час оглядів, освідкувань, обшуків або виїмок, про що зазначалося у відповідних протоколах. За ст. 199 КПК УРСР 1960 р. відбирання зразків почерку та інших зразків, необхідних для експертного дослідження, вже оформлювалося спеціальним протоколом, а самі зразки зберігалися за правилами збереження речових доказів [11]. Проте, їх отримання було можливим і під час проведення інших слідчих дій. Отже, традиції, які склалися у слідчій практиці, створили умови для однакового розуміння «відбирання зразків» (ст. 199 КПК 1960 р.) або «отримання зразків» (ст. 245 КПК 2012 р.), яке співпадає із загально вживаним застосуванням цих слів. «Отримання» — це дія за значенням «отримати», «одержати» [12, с. 810], що тлумачаться як «1. Брати, приймати те, що надсилається, надається, вручається і т. ін. ... 2. Приймати для виконання ... 3. Здобувати, діставати що-небудь певними зусиллями, якимись діями і т. ін. ... 4. *рідко* Здобувати, діставати перевагу в боротьбі, змаганні і т. ін. ... 5. Зазнавати на собі певної дії кого -, чого-небудь» [12, с. 625]. Синонімом його є «відбирання» — дія за значенням «відбирати», яке тлумачиться: «Віднімати, забирати щось насильно. Брати, виокремлюючи із загальної маси за певною ознакою. Одержувати, отримувати щось від кого-небудь» [13, с. 164]. «Зразок» — «пробний вибір; окремий предмет, річ із ряду однакових. Предмет за яким можна скласти уявлення про інші подібні предмети» [14, с. 478].

В якійсь мірі проблеми на практиці постали і через те, що порядок отримання зразків для експертизи раніше був універсальним, а за КПК України 2012 року він став диференційованим через процедурні особливості одержання саме біологічних зразків особи, про які раніше в мові закону взагалі не йшлося.

Неоднозначне розуміння таких зразків зараз призводить до того, що, наприклад, в актах, оформлених у зв'язку з отриманням відбит-

ків пальців для проведення дактилоскопічної експертизи, такі відбитки іноді називають предметами і документами. Цьому сприяє те, що вони утворюються внаслідок притискання до аркуша паперу попередньо оброблених фарбою поверхонь пальців. У такий спосіб вони одразу після притискання з'являються на папері, відокремлюються від особи, у якій відбиралися, і зберігаються та використовуються у доказуванні без її участі, дійсно як документи або речові докази. Тому одна частина юристів (а саме 26 (36%) з 72 опитаних нами у період листопада 2012 р. — вересня 2013 р. слідчих, прокурорів, суддів і адвокатів, які працюють в місті Києві та Київській області) не вважала їх біологічними зразками, а інша (35 з опитаних (49%) — що біологічні зразки відбираються лише для проведення експертиз, які вимагають знань у сфері наук біологічного профілю, до яких не належить дактилоскопічна. Ті, хто перебуває на таких позиціях, вбачають за можливе отримувати відбитки пальців шляхом тимчасового доступу до речей і документів, і в клопотаннях та ухвалах, ще до контакту з особою, зазначають про доступ до її пальців як, нібито до речей (предметів), а в складених після контакту протоколах — про відібрання у особи як документів її відбитків пальців, хоча у документальному вигляді на початку такої дії відбитків ще не було, вони з'явилися в результаті її проведення. Але такий підхід є неприпустимим, бо будь-який прояв у ставленні до особи чи до частин її тіла як до речі, предмету чи документу завжди принижує честь і гідність людини.

У словниках «біологічний» тлумачиться як «стосовний до біології, ... до життя, життєвих процесів організму» [13, с. 83]. В структурному і генетичному розумінні життя «зводиться» до хімії і фізики, оскільки біологічний рух виникає з хімічного і фізичного, а суть життя, тобто біологічних явищ, полягає в хімізмі біополімерів (білків і нуклеїнових кислот), суть самого хімізму — в більш глибокій фізичній сутності субатомних процесів. Через це біологія, хімія і фізика є взаємопов'язаними [15, с. 266–267, с. 537]. Методи, способи і засоби пізнання визначаються, перш за все, природою і характером об'єкту, який досліджується, яким у нашому випадку є людина. З цього і слід виходити, пам'ятаючи провідну роль для судових експертиз фундаментальних наук.

Так, дактилоскопування є процесом знімання відбитків пальців, а дактилоскопія — наукою, що вивчає капілярні узорі кінцевих фаланг пальців рук із метою встановлення особи людини [13, с. 272].

Наукові основи дактилоскопії спираються на дані гістології, ембріології, фізіології, біохімії та порівняльної анатомії [16, с. 101–102]. Отже, біологічних складових у відбитках пальців достатньо, і завдяки ним та спеціальним фарбам, здатним зафіксувати безкольорові пітожирові виділення папілярних ліній, сукупність яких є стійкою, відновлювальною і унікальною для кожного, дані відбитки завжди є біологічними зразками особи. Фактично, вони є особливими прикметами особи, для виявлення яких на її тілі слідчий уповноважений здійснювати освідування (ч. 1 ст. 241 КПК України). І тому, відбирання відбитків пальців, за звичай, має здійснюватися за правилами проведення цієї слідчої дії.

У разі ж відмови особи добровільно надати відбитки пальців, рішення про їх примусове відбирання приймає слідчий суддя за результатами розгляду відповідного клопотання сторони, яке здійснюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів. При цьому, у клопотаннях, ухвалах і протоколах повинно йтися про примусове відбирання біологічних зразків — відбитків пальців рук, а не про тимчасовий доступ до них як до речей або документів, якими вони за жодних умов бути не можуть.

Теж саме стосується почерку, мовлення і голосу особи. Основу судового почеркознавства складають знання анатомії писемно-рухового апарату, біомеханіки письма, управління процесом письма нервової системи тощо [17, с. 101]. Голос — сукупність різних щодо висоти, сили і тембру звуків, які видає людина (або тварина, що дихає легенями) за допомогою голосового апарату [13, с. 115], а це анатомія. Сукупність анатомічних, психофізіологічних і соціальних властивостей особи визначає індивідуальність її усного мовлення, лінгвістичні ознаки якого відбиваються в її писемному мовленні. Знання про ці закономірності використовується для ідентифікації особи за її голосом, мовленням, при експертному дослідженні аудіо і відео записів та документів [18, с. 89; 19, с. 8–9; 20, с. 17 та ін.]. Біологічних складових і в них достатньо. Завдяки технічним засобам, здатним зафіксувати цю стійку, відновлювальну і унікальну для кожної людини сукупність цих складових, зразки голосу, мовлення, почерку особи з'являються як її біологічні зразки. І тому, їх відбирання у особи також має здійснюватися за правилами проведення освідування. У разі ж відмови особи добровільно надати зазначені зразки проблематично буде забезпечити реальне виконанням ухвали слідчого судді про їх примусове відбирання, оскільки важко уявити можливість отри-

мання так званих експериментальних зразків голосу, мовлення і почерку від особи проти її волі. Якщо ж голос, мовлення, почерк особи є відображеним у офіційних та особистих документах, у тому числі, на технічних носіях інформації (аудіо та відеозаписах), то їх отримання може забезпечити тимчасовий доступ до цих носів як предметів або документів, а у разі невиконання відповідної ухвали слідчого судді — обшук, як це передбачено ч. 1 ст. 166 КПК [3].

Методи і способи застосування примусу при відібранні біологічних зразків особи не повинні бути такими, що принижують честь і гідність особи та можуть негативно позначитися на стані її здоров'я. При цьому, слід враховувати, що міжнародні документи і національне законодавство не передбачають можливості застосування примусу судово-медичними експертами або лікарями, залученими до відібрання біологічних зразків. Тому застосовувати його на виконання ухвали слідчого судді про примусове відібрання біологічних зразків особи, яка відмовилася надати їх добровільно, повинні слідчий, прокурор або за їх письмовим дорученням співробітники оперативних підрозділів органів внутрішніх справ, безпеки, пенітенціарної і прикордонної служби, а також органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, відповідно до нормативно-правових актів, що регулюють застосування фізичного впливу і спеціальних засобів під час їх службової діяльності. Для надання безпосередньої технічної допомоги органам досудового розслідування у відібранні зазначених зразків закон передбачає залучення спеціалістів (наприклад, криміналістів), а участь понятих обов'язкова, якщо проведення цієї дії не фіксується безперервним відеозаписом (ч. 2 ст. 71, ч. 7 ст. 223 КПК України).

Згідно з міжнародними стандартами, при примусовому відібранні біологічних зразків правоохоронці не повинні завдавати тяжкого втручання в фізичну та психічну цілісність особи проти її волі, а процедура та супутні обставини, не повинні викликати у неї страх, тривогу і відчуття власної неповноцінності, що завдає істотної шкоди психічній цілісності людини, а також недопустимо застосовувати насильство, яке межує з брутальністю [21].

Таким чином, норми чинного інституту отримання зразків для експертизи цілком надають можливість сторонам кримінального провадження в стадії досудового розслідування забезпечити одержання відбитків пальців рук, зразків голосу, мовлення, почерку особи як її біологічних зразків у спосіб, що не принижує честь і гідність людини або є небезпечним для її здоров'я.

Список використаних джерел

1. *Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного.* — К.: Центр учб. літ., 2013. — 544 с.
2. *Кримінальний процес: / за заг. ред. Ю. М. Грошевого, В. Я. Тація, А. Р. Туманянц та ін.* — Х.: Право, 2013. — 824 с.
3. *Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13 квітня 2012 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс].* — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. *Козак О. В.* Процесуальний порядок отримання зразків для експертизи за КПК України / *О. В. Козак // Дні науки Національного університету «Києво-Могилянська академія» на факультеті правничих наук.* 2014: тези наук. доп. та повідом. — К.: Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія», 2014. — С. 76–78.
5. *Лозовий А. І.* Проблеми вдосконалення процедур залучення судового експерта та проведення судової експертизи у кримінальному процесі / *А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфреман // Судово-експертне забезпечення кримінального процесу: матеріали міжвідом. наук.-практ. семінару (м. Київ, 29 травня 2014 р.) / КНДІСЕ Мін'юсту України; за заг. ред. Рувіна О. Г.; уклад. А. О. Полтавський, О. В. Юдіна.* — К., 2013. — С. 61–65.
6. *Кудрявцев В. Н.* Политическая юстиция в СССР / *В. Н. Кудрявцев, И. А. Трусов.* — СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. — 385 С.
7. *Конституція України (прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.). // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс].* — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
8. *Устав уголовного судопроизводства 20 ноября 1864 года // Российское законодательство X–XX веков: Судебная реформа: в 9-ти т.* — М.: Юрид. лит., 1991. — Т. 8 / под общ. ред. О. И. Чистякова; отв. ред. Б. В. Виленский. — С. 120–251.
9. *Уголовно-процессуальный кодекс УССР: утв. пост. ВУЦИК от 13.09.1922 г.* — Изд. офиц. — Х.: Изд. Наркомюста УССР, 1922. — 98 с.
10. *Кримінально-процесуальний кодекс УСРР: в ред. 1927 р.* — 2-ге офіц. вид. — Х.: Юрид. вид-во Наркомюсту УСРР, 1928. — 124 С.
11. *Кримінально-процесуальний кодекс України (прийнятий 28 грудня 1960 р.) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс].* — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
12. *Словник української мови / ред. кол.: І. К. Білодід (голова), А. А. Бурачок, В. О. Винник, Г. М. Гнатюк та ін.* — К.: Наук. думка, 1974. — Т. 5: «Н — О» / Ред. В. О. Винник, Л. А. Юрчук. — 840 С.
13. *Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.* — К.; Ірпінь: ВТФ Перун, 2005. — 1728 с.
14. *Словник української мови / ред. кол.: І. К. Білодід (голова), А. А. Бурачок, Г. М. Гнатюк та ін.* — К.: Наук. думка, 1971. — Т. 2: Ж — Д / ред. П. П. Доценко, Л. А. Юрчук. — 550 с.

15. *Кедров Б. М.* Классификация наук: прогноз К. Маркса о науке будущего. — М.: Мысль, 1985. — 543 с.
16. *Энциклопедия судебной экспертизы* / под ред. Т. В. Аверьяновой, Е. Р. Росинской. — М.: Юристъ, 1999. — 552 с.
17. *Орлова В. Ф.* Теория судебно-почерковедческой идентификации // Труды ВНИИСЭ / В. Ф. Орлова, редкол.: Арсеньев В. Д., Галкин В. М., Полевой Н. С. — М., 1973. — Вып. 6. — 335 с.
18. *Леви А. А.* Звукозапись и видеозапись в уголовном судопроизводстве / А. А. Леви, Ю. А. Горинов. — М.: Юрид. лит., 1983. — 112 с.
19. *Бастрыкин А. И.* Криминалистическое исследование документов: учеб. пособие / А. И. Бастрыкин. — СПб: Европейский дом, 2002. — 212 с.
20. *Наумов В. В.* Лингвистическая идентификация личности / В. В. Наумов. — М.: КомКнига, 2006. — 240 с.
21. *Яллог проти Німеччини: рішення Європейського суду з прав людини від 11 липня 2006 р.: офіц. текст* // Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.minjust.gov.ua/>

ОСОБЕННОСТИ ПОЛУЧЕНИЯ БИОЛОГИЧЕСКИХ ОБРАЗЦОВ ЧЕЛОВЕКА ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ ЭКСПЕРТИЗЫ В ДОСУДЕБНОМ РАССЛЕДОВАНИИ

О. В. Баулин

В статье на основе анализа требований действующего уголовно-процессуального законодательства Украины, регулирующего получение образцов для экспертизы, и соответствующих положений теории уголовного процесса, раскрыты процессуальные особенности получения биологических образцов человека для проведения экспертизы на стадии досудебного расследования.

Обосновывается, что проблемы получения биологических образцов для экспертизы на стадии досудебного расследования обусловлены не юридической техникой нормативного материала, а недостатками в их применении из-за отсутствия у практикующих юристов навыков системно толковать нормы уголовно-процессуального права, с учетом традиций западноевропейской правовой доктрины и практики международных судебных инстанций.

Статья 245 Уголовного процессуального кодекса Украины 2012 года предусматривает получение биологических образцов от человека по правилам проведения освидетельствования, а других образцов — согласно положениям о временном доступе к вещам и документам. При отказе лица предоставить биологические образцы следственный судья по ходатайству стороны обвинения, вправе разрешить следователю, прокурору (или обязать их, если ходатайство было подано защитой) осуществить отбор биологических образцов принудительно.

Отмечается, что ошибки в определении способа получения биологических образцов человека недопустимы, поскольку чреваты нарушением конституционных прав личности.

Освещается генеза уголовно-процессуального института получения образцов для экспертизы в отечественном досудебном расследовании и раскрывается сущность получения биологических образцов личности, понимание которой важно для обеспечения законности в деятельности органов уголовной юстиции и надлежащего проведения судебных экспертиз.

Делается вывод о том, что нормы действующего института получения образцов для экспертизы предоставляют возможность сторонам уголовного производства на стадии досудебного расследования обеспечить получение отпечатков пальцев рук, образцов голоса, речи, почерка, как биологических образцов человека. Рекомендуются, чтобы методы и способы принуждения, используемые уполномоченными субъектами органов уголовной юстиции, при отобрании биологических образцов человека на стадии досудебного расследования соответствовали международным стандартам в сфере прав человека, в частности, они не должны унижать его честь и достоинство, и не создавать опасности для его здоровья.

RECEIPT OF BIOLOGICAL SAMPLES PEOPLE FOR DETERMINATION OF PRICE IN THE PRE-TRIAL INVESTIGATION

O. V. Baulin

On the basis of analysis of the requirements of the current criminal procedural legislation of Ukraine regulating obtaining samples for examination and the relevant provisions of the theory of criminal proceedings, procedural features disclosed receipt of human biological samples for examination at the stage of pre-trial investigation.

It is proved that the problem of obtaining biological samples for examination at the stage of pre-trial investigation is not due to legal technique of standard material, and shortcomings in their application due to lack of legal practitioners skills systematically interpret the rules of criminal procedure, taking into account the traditions of Western European legal doctrine and practice of international courts.

Article 245 of the Criminal Procedure Code of 2012 provides for biological samples from a person under the rules of the examination, and the other samples in accordance with the provisions of the temporary access to things and documents. When a person fails to provide biological samples, the investigating judge at the request of the prosecution, may allow the investigator, the prosecutor (or oblige them, if the application was filed protection) to carry out the selection of biological samples by force.

It is noted that the error in determining the process for the preparation of biological samples of human unacceptable as fraught with violation of the constitutional rights of the individual.

It is concluded that the norms of the Institute of obtaining samples for examination provide an opportunity to the parties of criminal proceedings in the pre-trial stage to ensure getting fingerprints hand, samples of voice, speech, handwriting, as human biological samples. It is recommended that the methods and means of coercion used by authorized subjects of criminal justice, with removal of a human biological samples at the stage of pre-trial investigation to meet international standards in the field of human rights, in particular, they should not humiliate his honor and dignity, and not to create a hazard for him health.